

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N32
Sdr. Lem Vig og Geddal Strandenge

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. N32
Sdr. Lem Vig og Geddal Strandenge

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Rigkær med engblomme ved Geddal Strandenge
Fotograf: Jørgen Lissner

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N32 Sdr. Lem Vig og Geddal Strandenge og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 126 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende Natura 2000-plejebilag, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil fortsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et Naturplejemark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arts levesteder: *lagune, strandeng, kransålalge-sø, rigkær* samt odder.

Sønder Lem Vig er en tidligere fjordarm, som nu er et brakvandsområde omgivet af lavtliggende landarealer, og er afskåret fra Limfjorden med en dæmning. Sønder Lem Vig har en rig bestand af kransålalger og undervandsplanter som er knyttet til klarvandede, kalkrige søer. Vigen er omgivet af en sammenhængende stor og tæt rørsump, samt kulturrenge med mindre partier med rigkær, surt overdrev og hede.

Geddal Strandenge henligger i dag som genskabte strandenge. Ud mod Limfjorden findes strandvolde. Geddal Strandenge er en vigtig træklokalitet for især ande- og vadefugle. For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Udsigt ud over Geddal strandenge. Foto: Peter Bundgaard.

Inden for området forvalter Naturstyrelsen Geddal Strandenge samt 14 ha strandeng samt strandsump i Sønder Lem Vig.

Ud mod Venø Bugt er der et lavt sommerdige, som skal sikre, at engene ikke bliver oversvømmet i fuglenes yngletid. Ved normale vinterstorme går vandet fra fjorden over diget og oversvømmer engene. Her vokser derfor planter, der er tilpasset den saltholdige jord. Vandstanden i området kan i øvrigt reguleres ved hjælp af et slusesystem. I området ved Geddal Strandenge er der observeret omkring 200 forskellige fugle arter.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
7230	Rigkær	0,4
1330	Strandeng	45,4
1220	Strandvold med flerårige	9,3
I alt		55,1

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Odder

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 3 plejetiltag omfattede bl.a. græsning og slåning. Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	3	Gennemførte indsatser (areal)	95,6 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Kvaliteten af afgræsningen er forbedret i det nordlige og midterste område. Forsumpning og gentagne digebrud har betydet at afgræsningen i det sydligste område har måttet opgives.

Der er en tendens til at tagrørsandelen er stigende.

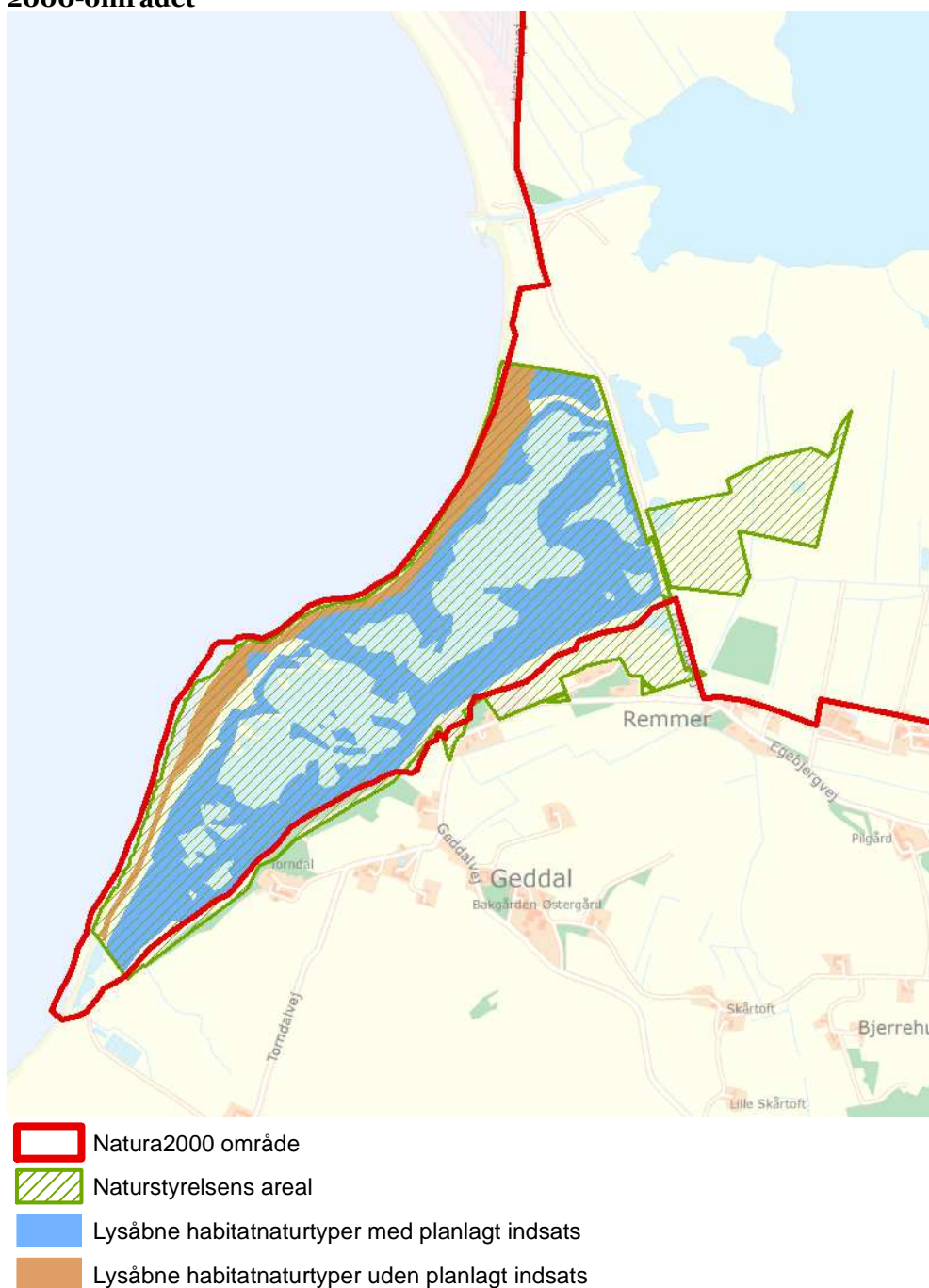
Området er fortsat attraktivt for trækkende vandfugle som hvert for- og efterår raster i stort antal.

Konkrete erfaringer

Græsning lever i det store hele op til den ønskede pleje. Græsningen suppleres med afslåning af bredzonen til fordel for vadefugle samt afpudsning strandengsarealerne i øvrigt. Specielt lyssesiv lader sig ikke holde nede med nuværende græsningstryk. Der er også en tendens til rørskovsarealet er tiltagende. Flere kvægracer æder gerne tagrør i starten af vækstsæsonen. Slåning af baner ud i tagrørene overvejes i håb om derved at kunne trække kreaturenes græsning længere ud i rørskoven.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne *strandvold med flerårige planter* (rynket rose) og *rigkær* (især grå-pil og rød-el) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I Naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis græsning og slåning, jf. nedenstående skema.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	9,3
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	45,4
			Naturtypebevarende pleje	45,4
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,4
			Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	9,3
	1330	Strandeng	Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	45,4
			Græsning	Eksisterende	43,9
	7230	Rigkær	Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten odder, end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for odder stabiliseres eller øges.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 32

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arts levesteder: *lagune*, *strandeng*, *kransnålalge-sø*, *rigkær* samt *odder*. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Indenfor området forvalter Naturstyrelsen Geddal Strandenge samt 14 ha strandeng samt strandsump i Sønder Lem Vig. Ud mod Venø Bugt er der et lavt sommerdige, som skal sikre, at engene ikke bliver oversvømmet i fuglenes yngletid. Ved normale vinterstorme går vandet fra fjorden over diget og oversvømmer engene. Her vokser derfor planter, der er tilpasset den saltholdige jord. Vandstanden i området kan i øvrigt reguleres ved hjælp af et slusesystem. I området ved Geddal Strandenge er der observeret omkring 200 forskellige fuglearter.

Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne *strandvold med flerårige planter* (rynket rose) og *rigkær* (især grå-pil og rød-el) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
1330	Strandeng	45,4
7230	Rigkær	0,4
1220	Strandvold med flerårige	9,3
Hovedtotal		55,1

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	9,3
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	45,4
			Naturtypebevarende pleje	45,4
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,4
			Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	9,3
	1330	Strandeng	Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	45,4
			Græsning	Eksisterende	43,9
	7230	Rigkær	Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel III er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

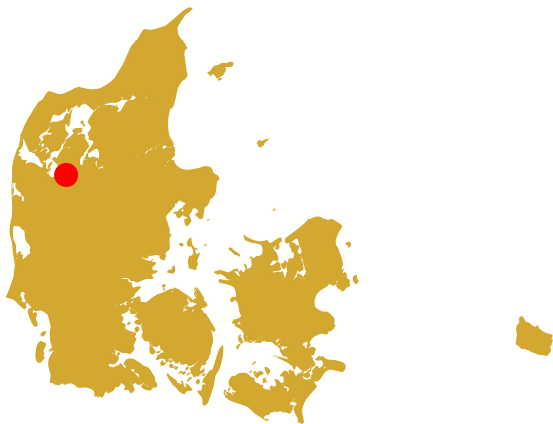
Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese arten odder der er nævnt i udpegningsgrundlaget.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for odder stabiliseres eller øges.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk